

Sectie M, Vinkenburg

Stichting tot Behoud van Landschapspark De Vinkenburg

“Sectie M, Vinkenburg”

Zo wordt op de kadastrale kaart uit 1832 het gebied aan de oostkant van Doetinchem (Ambt Doetinchem) omschreven; het gebied dat de Vinkenburg, de Zumpe, de Ruige Horst en de Vijverberg en omvat. Sectie M wordt in het noorden begrensd door de Varsseveldseweg ('den grooten weg naar Varsseveld'), in het zuiden door de Lijsterbeslaan en de Rekhemseweg ('den weg van Doetinchem naar Rekhem'), in het oosten door de Ellegoorsestraat en in het westen door de huidige Kennedylaan. Kadastraal staat het gebied bekend als gemeente Ambt Doetinchem, sectie M.

De Vinkenburg is een authentiek Achterhoeks landschap. Veel boerderijen met waardevolle oude namen (de Vinkenburg, de Kleine Holte, Haafs, Den Olaf en Vels), omringd door akkers, weiland, een es, groepen oude bomen, hagen en wallen, rivierduinen en sloten. Het is een landschap met een grote cultuurhistorische waarde. Een deel van het gebied is uitgeroepen tot staatsnatuurmonument en beschermd natuurmonument (de Zumpe); een ander deel is door de gemeente aangewezen als 'nieuwe natuur' (de Ruige Horst). Een landschap ook met een belangrijke recreatieve functie. Waardevol genoeg dus om als natuur- en cultuurgebied te behouden en te versterken.

Onlangs is de Stichting Sectie M. tot Behoud van Landschapspark De Vinkenburg (kortweg Stichting Sectie M) opgericht. Stichting Sectie M heeft als doel:

- het gebied als waardevol Achterhoeks landschap te behouden;
- samen met natuur- en milieuorganisaties de belangstelling voor de natuur in het gebied te vergroten;
- de recreatieve functie in het gebied verantwoord te versterken.

De Stichting Sectie M verzet zich tegen de plannen van de Gemeente Doetinchem om de Oostelijke Randweg aan te leggen. Het tracé van deze randweg zal namelijk door het gebied lopen en ook als het langs de rand van het gebied zou gaan, zal het tracé het beschermd natuurmonument de Zumpe aantasten, de kwetsbare waterhuishouding verstoren, het natuurpark de Ruige Horst door snijden, de cultuurhistorisch belangrijke es ernstige schade toebrengen en de recreatieve functie van het gehele landschapspark De Vinkenburg bedreigen.

De cultuurhistorische betekenis van Sectie M

De begrenzing

Sectie M, zoals de kadastrale kaart van 1832 het gebied ten zuiden van de weg naar Varsseveld noemt, is een zeer gevarieerd gebied met weiden, bouwland, oude hagenstelsels, waterpartijen en sloten en gemengd bos met oude bomen en lanen. Zelfs rivierduinen komen in het gebied voor; die stammen uit de tijd dat de Rijn veel noordelijke strangen had.

Op de kadastrale kaart vinden we in het gebied boerderijen met bekende Doetinchemse namen, zoals De Vinkenburg, De Kleine Holte, Haafs, Den Olaf en Vels. Volgens het kadaster hoorde het gebied bij elkaar. Ten noorden van de Vossenstraat was het in 1832 volledig in bezit van Jhr. Nicolaas Steengracht d'Oosterland, lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal en van zijn erven, waaronder Jhr. Steengracht van Duivenvoorde. Ten zuiden van de Vossenstraat was het geheel in het bezit van de Doetinchemse apotheker Simon van Merbach (of Marrebach).

In het gebied liggen drie bijzondere landschappen: het rijksnatuurmonument de Zumpe (nat reservaat), de Ruige Horst (enkele jaren geleden door de gemeente Doetinchem aangewezen als 'nieuwe natuur') en het voormalige park de Vijverberg. De naam de Ruige Horst is niet gebaseerd op historische gegevens, maar is ontleend aan het huis met de gelijknamige naam aan de Vijverlaan.

Wij hanteren voor het gehele gebied de oorspronkelijke naam 'de Vinkenburg' (zoals Sectie M op de kadastrale kaart van 1832 aangeeft). Deze naam doet het meeste recht aan dit oude en waardevolle landschapspark.

De Vinkenburg

Het gebied ontleent zijn naam aan boerderij Den Vinkenburg. Op de kadastrale kaart staan twee boerderijen onder die naam vermeld: de huidige 'Den Vinkenburg', op het knooppunt van de wegen naar Zelhem en Varsseveld en de voormalige Hove de Vinkenburg, de witte herenboerderij iets verderop aan de weg naar Varsseveld. Op het knooppunt van de genoemde wegen stond waarschijnlijk al vanaf de 17e eeuw de boerderij "Den Wilden Wolter". Dat wijst erop, dat het hier flink gespookt kan hebben. In de annalen wordt vermeld dat deze boerderij in de nabijheid ligt van "de Vincken Camp, temidden van Broeck en Hietachtigh Landt". (Broek: nat bosgebied, Hietachtigh Landt: heidelandschap).

In het begin van de 19^e eeuw was "Den Vinkenburg" een door bos omsloten boerderij.

In 1825 werd de boerderij gesloopt en ca. 120 meter naar het westen werd een nieuwe gebouwd, de huidige Den Vinkenburg. Eigenaar was de eerder genoemde Jhr. Steengracht. De eerste bewoners van deze nieuwe boerderij was de familie Jansen, die een klompenmakerij en een schapenhouderij had. In 1911 kocht H. Klumper de boerderij van Jhr. Steengracht van Duivenvoorde. Drie geslachten Klumper hebben er gewoond. Naast de oude boerderij is in de jaren vijftig een nieuw woonhuis gebouwd en werd de oude boerderij als veestalling gebruikt. De oude boerderij met hooimijt en oude waterput is een gemeentelijk monument en een aantal jaren geleden aan de buitenkant helemaal gerestaureerd.

De Hoeve de Vinkenburg, de witte herenboerderij aan de weg naar Varsseveld heeft ook een oude geschiedenis. In 1857 kocht likeurstoker Van Ernst deze 'Hoeve Vinkenburg'. In 1881 verkocht hij deze aan de familie Hijink. Daarna hebben de families Besselink en Kuenen meer dan 40 jaar op de boerderij gewoond. In 1984 is de hoeve verkocht en In 1994 ingrijpend verbouwd.

Zie voor meer informatie bijlage 1

Moerasgebied De Zumpe

De Zumpe is sinds 1962 in het gemeentelijk bestemmingsplan aangewezen als natuurgebied. In 1981 werd een overeenkomst aangegaan met de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels om De Zumpe de status te geven van "Vogelreservaat, niet vrij om te betreden".

De Zumpe bestaat gedeeltelijk uit een elzenbroekbos, dat voor een groot deel op veen rust. Het is een doolhof van poelen, sloten en moerassen en maakt deel uit van een 21 ha groot gebied, waarvan 3½ ha in eigendom is van de KNNV- afdeling Regio Doetinchem. Het beheer wordt voor een belangrijk deel uitgevoerd door de Zumpe-werkgroep. Door het houden van excursies laat de werkgroep de leden en andere liefhebbers meegenieten van de rijkdom aan vogels, vlinders, libelles, kikkers, padden, zoogdieren en (bijzondere) planten die in het gebied voorkomen.

De Zumpe ligt in een laagterras (een voormalige stroombedding van de Rijn), plaatselijk bedekt met dekzand, dat door de wind in de laatste ijstijd (Weichselien van 80.000 tot 10.000 jaar geleden) is afgezet. Bij de aanvang van het Holoceen kon de vegetatie zich weer uitbreiden en werd steeds meer zand vastgelegd in een zone direct grenzend aan het dal van de Oude IJssel. Hierdoor ontstond in een strook langs de noordzijde van deze rivier een rivierduingordel van Gendringen tot Oud Drempt. In een kom tussen deze rivierduingordel en een essengebied ligt De Zumpe op gestuwde afzettingen van keileem. Deze afzettingen bestaan uit rivierklei en ijzeroer en zorgden voor een ca. 15 cm dikke ondoordringbare laag in de ondergrond (30 tot 50 cm beneden maaiveld). Door toeloop van grondwater en regenwater loopt de 'kom' vol. Ook heeft er veenvorming plaatsgevonden, zodat op sommige plaatsen in De Zumpe veen aan de oppervlakte komt.

De Zumpe is in haar huidige staat een gebied met grote ecologische waarde. Er is een grote diversiteit aan zeldzame planten, broedvogelsoorten, vlinders en waterdieren. Om die reden is het gebied in 1982 door het Ministerie van Landbouw aangewezen tot staatsnatuurmonument en beschermd natuurgebied.

Voor meer bijzonderheden, zie bijlage 2.

De Ruige Horst

Het gebied de Ruige Horst was kadastraal niet onder die naam vermeld, maar als 'Goedt te Holte'. Met een totaaloppervlakte van ca 64 ha was het in eigendom van apotheker en grootgrondbezitter Simon van Merbach of Marrebach te Doetinchem.

In het gebied ligt een verhoogde en met bomen en hagen omzoomde 'es', die vanwege zijn zeldzaamheid als rudimentair rivierduinenlandschap van grote cultuurhistorische betekenis is. Voor het ontstaan van een es is de aanwezigheid van heide belangrijk, omdat de heideplaggen werden gebruikt voor bemesting van het land. Zo werd het land op een natuurlijke manier opgehoogd. Op de kadastrale kaart van Doetinchem uit 1832 staat deze es van 3,5 ha al nauwkeurig ingetekend. Dit gebied verdient bijzondere aandacht vanwege de archeologische waarde.

In het gebied stonden twee boerderijen waaraan het zijn oorspronkelijke naam ontleent, namelijk de Grote en de Kleine Holte. De Kleine Holte is de voormalige boerderij tussen de spoorlijn en de Vijverlaan aan de zuidgrens van het gebied, waarvan een gedeelte dateert uit 1854. De eerder genoemde kadastrale kaart uit 1832 laat zien, dat er al in 1822 een boerderij met dezelfde naam op de huidige plek stond. 'De Grote Holte, de zusterboerderij die in de jaren '70 van de vorige eeuw werd gesloopt, lag op de kadastrale kaart aan de rand van de es. In 1650 wordt in het Verpondingskohier van Kreynck (Graafschap Zutphen) melding gemaakt van 'Kleyn Holte' en 'Ten Holte' in de 'Buyschap Oesselt'. Maar de naam komt al eerder voor: in 1326 wordt in het Register op de Leenaktenboeken van het Vorstendom Gelre en het Graafschap Zutphen gesproken over 't Goet te Holte in den kerspel van Doetinchem, in de buerschap Oessel'. Het gebied heeft dus al een bijna 700- jarige bewoningsgeschiedenis!

Bijna het gehele gebied is inmiddels in handen van de gemeente. Een aantal terreinen heeft jaren braak gelegen, andere zijn tot na de zomer van 2008 verpacht. De gemeente heeft het gebied sinds enige jaren aangewezen tot "nieuwe natuur"; het wordt ingericht als landschapspark met een recreatieve functie. Eind volgend jaar zal een aaneengesloten en omheind gebied van 25 ha gerealiseerd zijn.

De Vijverberg

In de jaren '30 hebben enige vermogende heren, met als centrale figuur Burgemeester W.S.J. Tenkink (tot 1915 eigenaar van de Kleine Holte) en verder met de ondernemers C. Misset en B. Bruil het initiatief genomen voor de aanleg en financiering van het recreatie- en natuurpark 'de Vijverberg'. Cees Misset was een invloed- en initiatiefrijke ondernemer (Misset's Grafische Bedrijven), waaraan Doetinchem veel heeft te danken. In het centrum van Doetinchem is de C. Missetstraat het enige tastbare gegeven dat herinnert aan deze uitgever van o.a. het dagblad de Graafschapbode. Het plan voor park 'de Vijverberg' omvatte een hotel, het natuurzwembad Groenendaal met kanovijver, een (gras) vliegveld, een houten zesdaagse (!) wielerved, sportvelden, vijvers en een hertenpark. Nu resten nog slechts de gemetselde zuilen (verwaarloosd), die aan drie zijden van het park de toegang tot het gebied markeerden; een verwaarloosd monument met een bijna dichtgeslibde vijver voor initiatiefnemer Burgemeester Tenkink, de eveneens verwaarloosde kanovijver en de door de voetbalvereniging de Graafschap geannexeerde naam de Vijverberg voor het voetbalstadion. Het verdient aanbeveling om het park De Vijverberg in het nieuwe landschapspark De Ruige Horst op te nemen. Zo wordt een stuk van het cultuurhistorisch erfgoed van de stad Doetinchem in zijn vroegere glorie hersteld.

